

BARANYI KLAUDIA

Régészet
BA, 3. félév
Miskolci Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Faragó Ildikó
egyetemi adjunktus, ME ETK

FOGAZAT ÉS ÉLETMÓD A NEOLITIKUMBAN: LEÍRÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK KÉT FELTÁRT SÍR ALAPJÁN

Kulcsszavak: Középső neolitikum; fogazat; sír; fogágybetegség; fogszuvasodás

Azt hihetnénk, hogy a napjainkban sokakat sújtó fogproblémák, mint például az oly gyakori fogszuvasodás, fogágybetegség, a modern kor kellemetlen hozadéka. Hiszen, ha erre gondolunk, sokaknak elsősorban a nagy mennyiségű édességfogyasztás, a rágás hiánya vagy esetleg a dohányzás jut eszébe, mint fő felelős. De valóban új keletűek ezek a problémák? Logikusan gondolhatnánk, hogy ezeknek a káros tényezőknek a hiányában a Krisztus előtt 5500-5300 körül élt emberek fogazata jobb állapotban volt, mint a ma élőké.

2023 márciusától kezdve jelenleg is, Dr. Faragó Ildikóval antropológiai vizsgálatokat végzünk a Herman Ottó Múzeum leletanyagába került, Hejőpapi Darvas-föld és Nyögő-dűlő lelőhelyekről beérkező sírok embertani leletanyagán. Az ásatást vezető régész, Hajdu Melinda (Herman Ottó Múzeum) és munkatársai 2020. július 29.-én kezdték meg. A Darvas-földön feltárt objektumok a középső neolit korhoz, rézkorhoz és császárkorhoz (szarmata) tartoznak, a területet elsőként a középső neolit kor emberei használták az Alföldi Vonaldíszes Kerámia kultúrájának korszakából. A lelőhelyen a neolitikum időszakából tíz sírt tártak fel. Ezekből hat, közel ép, bár rossz megtartású és négy szórványos csontváz került elő. A vizsgálatok alatt néhány meglepő következtetésekre jutottunk, különösen a szájüreg egészségével kapcsolatban.

Ismert tény, hogy a fogak kemény szövetei tartalmazzák a legtöbb szervetlen anyagot az ember kemény szövetei közül, amely időtállóvá, maradandóvá teszi évezredek során is. A fogzás menete pedig olyan genetikailag rögzített tulajdonság, mely pontos kormeghatározásra ad lehetőséget. A fogazatra koncentrálna olyan lényeges különbségeket vettünk észre, olyan elváltozásokat, amik napjainkban nem mondhatóak általánosnak. Szinte mindegyiknél intenzív kopás, és nem ritkán fogágypusztulás és fogvesztés is megfigyelhető. Dolgozatomban arra szeretnék rávilágítani két sír, a 142-es és a 202-es bemutatásán és leírásán keresztül, mi mindent tudhatunk meg a neolit emberek életmódjáról a fogazatuk alapján. Milyen nyomot hagyott rajtuk a miénktől erősen különböző étrendjük, és ennek milyen hatása volt életükre? Mennyire lehetett fájdalmas és nehéz az étkezés? Elképzelhető, hogy a több leleten is megfigyelhető ismétlődő kopásnyomok nem pusztán a véletlen, hanem szándékos, ismétlődő cselekvés eredményei, ha igen, miféle cselekvés lehetett? Hogyan tudhatjuk meg belőlük az elhalálozási kort? És mi magunk és gyermekeink vajon mennyiben különbözünk 7000 éves őseinktől?